Activity No: 1 (2018-19)

Name of Activity:	**Interview of Great Author In Marathi**
Date and Time:	**29-01-2019 (11.00 am to 2.00 pm.)**
Target Group:	**Arts Faculty students (Marathi Department)**
Venue:	**House Of Author, Wathar Tarf Vadgaon Dist. Kolhapur**
Name of Organizer:	**Department of Marathi**
Name of Resource Person:	Mr. **Vasantrao Gaikwad**

Details of the Event:

Department of Marathi has conducted interview of the rural literary writer Mr. Vasantaro Gaikwad, Assistant commissioner of Higher Education Pune . The students of Marathi Department have interviewed him and he gave frankly answers to all questions asked by the students. He became very emotional while answering about the rural culture and made very much aware to the students about the rural Culture. This interview is published in the Vijay Magazine of the college. Dr. Prashant Gaikwad and Mr. Ramchandra Dhavale were present at this occasion.

Coordinator **Principal**

संक्षिप्त अहवाल - २९ जानेवारी २०१९ रोजी महाराष्ट्रातील ज्येष्ठ साहित्यिक,कादंबरीकार मा.वसंतराव गायकवाड यांची त्यांच्या राहत्या घरी वाठार ता.हातकणंगले येथे मराठी विभागाच्या वतीने मुलाखत घेण्यात आली.यावेळी त्यांनी ग्रामीण साहित्याच्या अनुषंगाने दिलखुलास उत्तरे दिली.यावेळी ते म्हणाले, “ जातं गेल्याचं दु:ख नाही पण त्या बरोबर् काव्य गेल्याचं दु: ख मात्र मोठ आहे.” ग्रामीण साहित्य,भाषा,आणि संस्कृती विषयी त्यांनी महत्त्वाची माहिती सांगितली. ही मुलाखत घेताना विभागातील विध्यार्थी शिवानी खोत,भाग्यश्री चव्हाण,आकांशा जाधव,शितल जासूद,अंकिता मिरजे इत्यादी विध्यार्थी उपस्थित होते.या मुलाखतीचे नेतृत्त्व डॉ.प्रशांत गायकवाड,प्रा.रामचंद्र ढवळे यांनी केले.

1.(9)

श्री शाहू शिक्षण प्रसारक सेवा मंडळ,संचलित,

श्री विजयसिंह यादव महाविध्यालय पेठ वडगाव

मराठी विभाग - साहित्यिकाची मुलाखत

दिनांक- 29/01/2019 वेळ :-सकाळी १० वाजता

प्रास्ताविक : प्रा. डॉ.प्रशांत गायकवाड

परिचय : प्रा.रामचंद्र ढवळे

मुलाखत : मा.वसंतराव गायकवाड,
ज्येष्ठ,ग्रामीण साहित्यिक

मुलाखतकार : अंकिता मिरजे,
भाग्यश्री चव्हाण,प्राजक्ता पाटील शिवानी खोत

उपस्थिती : नेहा माळवे

सूत्रसंचालन : भाग्यश्री चव्हाण

आभारप्रदर्शन : अमित कोळी

अंकिता : प्रशासनातील अनुभव तुम्ही लिहिणार आहात का? त्यातील एखादा अनुभव सांगा.

वसंत गायकवाड : नाही लिहिणार. कारण थोरो हा फिलॉसॉफर होता. तो म्हटला होता, 'हे जगातल्या बुध्दीवंतांनो, तुम्ही अशा भ्रमात राहू नका कि हे जग तुमच्या ताब्यात आहे. तर हे जग तुमच्या ताब्यात नसून ते अडेलतट्टू माणसांच्या हातात आहे.' तसेच हे प्रशासन अडेलतट्टू माणसांच्या हातात आहे आणि अनुभव म्हणाल तर भरपूर आहेत.

सांगली जिल्ह्यातील एक प्रसंग. एक वयस्कर व्यक्ती जवळपास ७० वर्षांची असेल. धोतर, फाटका शर्ट, डोक्याला लाल मुंडासे असे मळकट कपडे घालून तो माझ्या केबिन समोर ९ ते ९.३० ला येऊन बाकड्यावर बसला होता. पण त्याला आत कोण येवू देत नव्हतं. साधारणपणे मी १.३०, २ ला बाहेर आलो. मी आल्यावर तो उठला. मी विचारलं, 'काय ओ, काय पाहिजे तुम्हांला?' तर तो म्हणाला, 'मला ते पोराच्या शाळेचा कागद दिनात.' मी म्हटलं, 'कसला कागद?' तो म्हणाला, 'दुसऱ्या शाळेत घालायचा.' मी म्हटलं, 'मग आत का आला न्हाईसा.' तो म्हणाला, 'मला काय सांगनात.' मग मी त्यांना आत माझ्या केबिन मध्ये नेलं. त्यांची विचारपूस करून त्यांना चहा आणि वडापाव खायला दिला. त्यांनी लाजून तो कोपऱ्यात बसून खाल्ला. मग मी त्यांच्या मुलाचा दाखला दिला.

तो वयस्कर वृध्द गेल्यावर मला उपशिक्षण अधिकाऱ्यांनी प्रश्न विचारला, 'साहेब तुमचं बोलणं, वागणं अनाकलणीय आहे?' मी म्हटलं, 'असं का?' तर ते म्हणाले, 'मघाशी जिल्हापरिषदेचा सदस्य आला होता. त्याला तुम्ही चहापण दिला नाहीत उलट झापलंत. पण आता या वृध्दाला चहा नाष्टा दिलात. कारण काय?' तर मी त्याला म्हटलं, 'तो माणूस (जिल्हा परिषद सदस्य) गावात जावून सर्वांना सांगेल, साहेबाच्या मानगुटीवर बसून मी काम करून घेतलंय व साहेबांनी दहा हजार मागितलेत. म्हणजे तो माझी गावात जाऊन बदनामी करेल. पण हा वृध्द जोपर्यंत जिवंत आहे तो पर्यंत माझा पोस्टमन आहे. हा सर्वांना सांगेल, 'मला एक साहेब भेटला, त्यानं मला वडा दिला.' कुणी आपल्याला चांगलं म्हणावं म्हणून आपण चांगलं वागायचं नसतं तर आपण आपल्यासाठी चांगलं वागलं पाहिजे.

शिवानी : सर, साहित्य क्षेत्रातील अनुभव तुम्ही लिहीणार आहात का ? तुमचा एक अनुभव सांगा.

वसंत गायकवाड : अनुभव असे खूप आहेत. पण माझ्या 'चितेवरच्या कळ्या' या कादंबरीच्या संदर्भात घडलेला एक प्रसंग सांगतो.

माझ्या 'चितेवरच्या कळ्या'(१९९८-९९ साली) या कादंबरीचे नीना मेस्त्री नाईक यांनी सांगली आकाशवाणी केंद्रावर वाचन केले. कादंबरी वाचन झाल्यानंतर ती अस्वस्थ व्हायची, रडायची. मी शिक्षण अधिकारी असताना एके दिवशी सहज एका शाळेत भेट देण्यासाठी गेलो होतो. तपासणी झाली. मिटींग झाली. मग आम्ही तिथून निघालो. इतक्यात तिथे शिंदे म्हणून एक शिक्षिका होती. ती मला म्हणाली, 'साहेब माझी एक विनंती आहे. इथे तुमच्या कादंबरीचे वाचन ऐकलेल्या एका बाईला तुम्हांला बघायचे आहे. ती बाई दलित वस्तीत राहते. तुमची वाट बघत ती कोपऱ्यात बसली आहे.' मग आम्ही सगळे त्या बाईला भेटण्यासाठी तिकडं गेलो. ती बाई मला बघून मोठ्यानं रडायला लागली. मला काय समजेना. 'माझं काय चुकलं काय' असं मी म्हणू लागलो. ती सावरली. रडणं थांबवलं आणि म्हणाली, 'कसं लिहितोस रे बाळा!' मी म्हणालो, 'लिहितो काय, असंच'. तर तिथं असा प्रश्न होता, माझ्या चितेवरच्या कळ्या या कादंबरीतील

नायिकेचं नाव मनीषा होतं आणि त्या बाईच्या मुलीचं नाव सुध्दा मनीषा होतं. त्या दोघींचं आयुष्य सारखंच होतं. म्हणजे कांदबरीतील मनीषाचा नवरा तिला दारू पिऊन मारत होता. तिचा छळ करत होता व त्या बाईच्या मुलीचाही नवरा तिला असाच त्रास देत होता. त्यामुळे ती भावूक झाली होती व रडायला लागली होती. त्या बाईने मला गुळ-शेंगा खायला दिल्या व थोडे सांडगेही बांधून दिले. ही माझ्या चितेवरच्या कळ्यांची मोठी पोच होती. हा क्षण माझ्या मनाला चटका लावणारा होता.

प्राजक्ता : सर, लेखन-वाचन या व्यतिरिक्त तुमचा छंद कोणता?

वसंत गायकवाड : छंद तसे बरेच आहेत. मला साहित्यानंतर जर फार काही आवडत असेल तर ती शेती. कारण शेतीत काम केल्यानं आरोग्य चांगलं राहतं. शेतामध्ये क्रिएटीव्हीटी आहे. सृजनात्मकता आहे. त्याचबरोबर व्यायाम, वाद्य-वादन याचीही मला आवड आहे.

शिवानी : अखिल भारतीय साहित्य सम्मेलनाच्या अध्यक्षीय निवडीबद्दल तुमचे मत काय?

वसंत गायकवाड : माझ्या कक्षेच्या बाहेरचं आहे ते. कारण हा एक सावळा गोंधळ आहे. साहित्य संमेलन ही एक जत्रा आहे.

शिवानी : धन्यवाद सर तुम्ही तुमचा अमूल्य वेळ आम्हाला देऊन मुलाखत दिली. ती आमच्यासाठी सदैव प्रेरणादायी असेल. आम्ही तुमचे मनापासून आभार मानतो.

वसंत गायकवाड : धन्यवाद !

निरोप

११ वी, १२ वी वर्षात कळला जीवनाचा अर्थ
माझ्या गुरूंनी दिलेला ज्ञानाचा वसा ठरला
खऱ्या अर्थाने सार्थ
अनेक पिढ्या घडवण्यात झिजवला तुम्ही देह
शाळेचा निरोप घेताना आवरावा लागतोय हा मोह
सर ! तुमची पाखरे केव्हा मोठी झाली
कळलंच नाही.

घरट्यातून बाहेर जा असे सांगताना करू नका
नका घाई
सर खरंच ते दिवस येतील का
पुन्हा सजवायला
माझ्या घरट्याची विस्कटलेली घडी
पुन्हा एकदा बसवायला
सांगा ना सर....

कु. शब्दाली शिवाजी मुळगावकर
बी. ए. भाग १

जातं गेल्याच दुःख नाही, तर जात्यामागील ओवी गेल्याचं दुःख आहे...

मुलाखत - वसंत रामचंद्र गायकवाड

ज्येष्ठ कादंबरीकार वसंत रामचंद्र गायकवाड यांच्या साहित्यसम्राट, चितेवरच्या कळ्या, सत्यमेव जयते या लोकप्रिय कादंबऱ्या प्रकाशित आहेत. तसेच भगवान गौतम बुध्द, दोन बिघा जमीन, आक्रोश या सारख्या कादंबऱ्या प्रकाशित होण्याच्या मार्गावर आहेत. मुलाखतीच्या माध्यमातून आमच्या विद्यार्थ्यांनी त्यांच्याशी साधलेला हा संवाद...

कु. शिवानी खोत
कु. अंकिता मिरजे
कु. भाग्यश्री चव्हाण
कु. प्राजक्ता पाटील
बी. ए. भाग-३

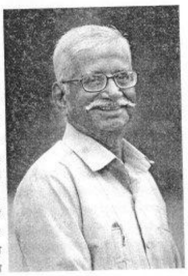

शिवानी : सर, मला सांगा, तुम्ही प्रशासकीय अधिकारी असुनसुध्दा लेखनाकडे कसे वळलात?

वसंत गायकवाड : मी प्रशासकिय अधिकारी म्हणून फार खडूस होतो. परखड होतो. व नियम हे माझे फायनल असत. मी शिस्तीत वागलेलो, राहिलेलो आहे. व मला जे पटत नाही, ते स्वीकारत नाही. एखादी गोष्ट तर्काधिष्टीत आहे का? सत्य आहे का? आपल्या हिताची आहे का समाजाच्या हिताची आहे? प्रथम समाजाचं हित स्वीकारावं. आपण आपलं कोणतंही काम मन लावून करावं. नेहमी प्रयत्न हेच यश म्हणावं. हेच माझं मत.

अंकिता : तुम्ही लेखनाकडे कसे वळलात?

वसंत गायकवाड : आई, माझी आई. मी माझ्या आईमुळे लेखनाकडे वळलो. माझी आई जात्यावर ओवी म्हणत असे. तिला कधीही ओव्या म्हणावयास सांगितलं तर ती तयार असायची. साहित्याकडे मी माझ्या आईमुळे वळलो.

भाग्यश्री : सर, तुमचे पहिले लेखन काय?

वसंत गायकवाड : मी चौथीत असताना आमचे एक प्राथमिक शिक्षक होते. त्यांच्या घरात एक पुस्तक होतं. मुक्या कळ्या. द. र. कवठेकर यांचे हे पुस्तक मी पहिल्यांदा वाचलेलं. त्यातल्या कथा मला फार आवडल्या. मी चौथीत असताना खांडेकरांच्या कादंबऱ्या वाचत होतो. तिथे मी साहित्याकडे

वळलो. माझी पहिली रूपककथा समाधान ही पुढारी दिवाळी अंकात प्रसिध्द झाली होती. विपूल ग्रामीण लघुकथा लेखन सन १९६९ मध्ये झालेल्या किर्लोस्कर कथास्पर्धेत 'आतडं' या माझ्या ग्रामीण लघूकथेस प्रथम पारितोषिक प्राप्त झालं. नंतर मी बरेच लेखन केलं आहे आणि करीत राहणार आहे.

प्राजक्ता : सर, लेखन क्षेत्रातील तुमचे आदर्श कोण?

वसंत गायकवाड : मी, स्वतः मला आदर्श मानतो. गौतम बुध्दांनी एक वाक्य म्हटलं आहे. 'आता समाजापुढे जे आदर्श आहेत, ते तपासून घेतले पाहिजेत. त्याची चिकित्सा केली पाहिजे.' साहित्याकडे वळण्याचा माझा खरा स्त्रोत माझी आई आहे. मीना प्रभू यांना आईने तत्काल ओव्या म्हणून दाखविल्या होत्या. आईकडून मला लेखनाचा वारसा मिळाला तर वडिलांकडून प्रशासकीय क्षेत्राचा वारसा मिळाला.

अंकिता : लेखक म्हणून तुमच्या वाचकांकडून काय अपेक्षा आहेत?

वसंत गायकवाड : माझी अपेक्षा म्हणजे वाचकाने चांगल्या पुस्तकांचं वाचन केलं पाहिजे. चांगली पुस्तकं म्हणजे दिसायला नव्हे, तर अशी पुस्तकं वाचावीत ज्यातून वस्तुनिष्ठ जीवनाचं दर्शन होतं, अशी पुस्तकं वाचावीत. माणसासाठी साहित्य आहे. साहित्यासाठी माणसं नाहीत.

भाग्यश्री : सर, तुमच्या लेखनाच्या प्रेरणा काय आहेत?

वसंत गायकवाड : मला समाजातील कोणत्याही बाबतीतला अन्याय सहन होत नाही. विशेषतः अंधश्रध्दा याविषयी मला तीव्र चिड आहे. तसेच राजकारणामुळे आपला समाज कसा खुळखूळा केला गेलाय आणि समाज किती ढोंगी आहे. जातीय दंगलीवर कोणी लिहीत नाही. पण मी लिहीणार. अन्याय ही माझी प्रेरणा आहे.

शिवानी : सर, तुमचे साहित्य क्षेत्रातील भावी प्रकल्प कोणते?

वसंत गायकवाड : तो मोठा प्रकल्प आहे. मी तो आता सांगू शकत नाही. कारण तो विषय राष्ट्र ढवळून काढणारा आहे. धर्मासंदर्भात जे काही प्रश्न आहेत, समाज-देश यावर मी आलेख मांडणार आहे. त्यावर पुस्तक लिहिणार आहे. धर्म-समाज यावर लिखाण करणार. मला व्यक्तिगत प्रश्न महत्वाचे वाटतात. शेतकरी आत्महत्या हा व्यक्तिगत प्रश्न आहे तरी ती सामाजिक समस्या आहे. आज शेतीला कोणी विचारत नाही. शेतीला प्रतिष्ठा आलेली नाही. आपण ज्याच्यावर जगतो, ज्यामुळे आपलं जीवन आहे, त्याला ठोकरलं आहे. आणि ज्याचा आपल्याला काही उपयोग नाही, त्याच्या मागे आपण धावतो. ही भयानक विषमता आहे. अशा प्रकारचे अनेक प्रकल्प आहेत. पण धर्माधिष्ठीत असतील.

भाग्यश्री : सर, तुम्ही कादंबरीचेच लेखन का करता?

वसंत गायकवाड : तसं काही नाही. माझ्या कथा पण भरपूर आहेत. पण त्या ग्रामीण आहेत. किर्लोस्कर कथास्पर्धेत 'आंतडं' ही ग्रामीण लघुकथा मी लिहिली. त्यास प्रथम क्रमांकाचं २०० रूपयाचे पारितोषिक प्राप्त झालं. तसंच मी कवितांचे ही लिखाण केलं. पण फार कमी प्रमाणात. मला वाटतं कांदबरीत सगळं मांडता येतं. त्यात मापदंड नसतो. तसं कवितेत मांडता येत नाही. कवितेत कमी शब्दात खूप काही मांडायचं असतं. त्यात शब्दांचा मापदंड असतो. तसेच कांदबऱ्याचेच लिखाण करण्याचे कारण म्हणजे मी कादंबऱ्या खूप वाचल्या व कथा, कविता कमी वाचल्या.